Türkçe Öğretimi

Öncü Araştırmalar 2

Editörler:
Mehmet KARDOĞAN · Nurullah ESENDEMİR · Mehmet Nuri KARDAŞ
Naif KARDAŞ · Muhammed TUNAGÜR · Mustafa KAYA

PEGEM AKADEMİ

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KARDOĞAN • Dr. Nurullah ESENDEMİR • Prof. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ
Dr. Naif KARDAŞ • Doç. Dr. Muhammed TUNAGÜR • Doç. Dr. Mustafa KAYA

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
Öncü Araştırmalar 2

ISBN 978-625-5442-55-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Aralık 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Özgürel
Dizgi-Grafik Tasarım: Beyza Nur Erdoğan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Toplumları bir araya getiren, ortak bir geçmiş ve gelecek tasavvuru etrafında buluşturan en temel unsurların başında dil ve kültür gelmektedir. Dil, insanlar arasındaki iletişimi mümkün kılan temel bir sistem olmanın ötesinde, toplumların tarihsel deneyimlerini, düşünsel birikimlerini, kültürel kodlarını ve ortak yaşantılarından süzülen değerlerini nesiller arasında taşıyan dinamik bir anlam ve aktarım alanıdır. Bu yönüyle dilin korunması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması, toplumsal sürekliliğin sağlanması bakımından büyük önem taşımaktadır. Nitekim bir toplumun kendi diliyle kurduğu ilişki, geçmişini nasıl anlamlandırdığının ve geleceğini nasıl şekillendirdiğinin de önemli göstergelerinden biridir.

Bireylere nitelikli, işlevsel ve kalıcı bir dil eğitimi sunmak; onların yalnızca etkili iletişim becerileri kazanmalarını değil, aynı zamanda dil bilinci, dil duyarlılığı ve dil zevki geliştirmelerini de sağlamaktadır. Dilin bütün inceliklerini kavrayan, onu doğru ve bilinçli kullanan bireyler yetiştirmek, kültürel değerlerin yaşatılması ve toplumsal aidiyet duygusunun güçlendirilmesi açısından da belirleyici bir işleve sahiptir. Bu bağlamda Türkçeyi öğrenmek ve öğretmek, yalnızca dilsel yeterlilik kazandırmaya yönelik bir eğitim faaliyeti olarak değerlendirilmemelidir. Türkçe, tarihsel ve kültürel birikimin taşıyıcısı olarak toplumu toplum yapan değerlerin anlaşılması, benimsenmesi ve yaşatılmasında temel bir role sahiptir. Dolayısıyla Türkçenin bütün yönleriyle öğrenilmesi, öğretilmesi ve günlük yaşamda bilinçli bir şekilde kullanılması, toplumun her ferdine düşen önemli bir sorumluluktur.

Dil eğitiminin niteliği, bu sürecin bilimsel araştırmalarla desteklenmesi ve eğitim uygulamalarına yansıtılmasıyla doğrudan ilişkilidir. Dil öğretimi alanında ortaya konulan bilimsel çalışmalar, öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmelerine, öğretim süreçlerini daha etkili biçimde planlamalarına ve karşılaşılan sorunlara bilimsel temelli çözümler üretmelerine imkân sağlamaktadır. Bu bakımdan dil eğitimi araştırmaları, yalnızca akademik bilgi üretmekle sınırlı olmayan, sınıf içi uygulamalara, öğretim programlarına ve eğitim politikalarına katkı sunan çok yönlü bir bilimsel faaliyet alanıdır. Özellikle Türkçe öğretmenlerinin ve alan araştırmacılarının güncel bilimsel gelişmeleri takip etmeleri, dil öğretimine ilişkin kuramsal bilgileri uygulamayla bütünleştirmeleri ve elde edilen bilimsel birikimi eğitim ortamlarına taşımaları gerekmektedir.

Elinizde bulunan bu eser, Türkçenin öğretimi, dil eğitimi ve millî kültürün aktarılması konularını bilimsel bir perspektifle ele alan araştırmacıların titiz çalışmaları sonucunda ortaya çıkmıştır. Eserde yer verilen araştırmalar, Türkçenin farklı boyutlarını inceleyerek dil eğitimi alanındaki mevcut bilgi birikimine katkı sunmayı ve uygulamaya dönük yeni bakış açıları geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmaların ortak paydasını, Türkçenin daha etkili, doğru ve bilinçli öğretilmesine katkı sağlama ve dil ile kültür arasındaki güçlü ilişkinin anlaşılmasına yönelik bilimsel bir hassasiyet geliştirme amacı oluşturmaktadır.

Eser, her biri farklı bir konu alanına odaklanan ve kendi içerisinde özgün bir araştırma çerçevesi sunan toplam on üç bölümden meydana gelmektedir. Eserde, "Kademeli Sorumluluk Devri Modeli'nin 7. Sınıf Öğrencilerinin Yazma Becerisi, Yazma Tutumu ve Yazma Kaygısına Etkisi, 6. Sınıf Ders Kitabının Erdem-Değer-Eylem Eğitimi Bağlamında İncelenmesi, Türkçe Eğitiminde Dijital Uygulama Örnekleri: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Söz Varlığı Unsurları Üzerine Bir İnceleme, Açık Uçlu Soruların Öğrencilerin

Söz Varlığı, Akıcı Okuma ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerindeki Bütüncül Etkisi, İnşâd Tekniği ve Türkçe Eğitiminde Kullanımı, Ortaokul Öğrencilerinin İnşad Tekniği Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir İnceleme, Çocuk Edebiyatı Perspektifinden İlkokul Türkçe Ders Kitapları: Tema, Metin Türü, Yazar, Dil ve Anlatım İncelemesi, İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Çocuk Gelişimine Katkısına Yönelik Öğretmen Görüşleri, Türkçe Derslerinde Uygulanan Konuşma ve Dinleme Sınavlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri: Problemler, Çözüm Önerileri, Pandemi Sürecinde Çevrim İçi İşlenen Türkçe Derslerinin Öğretimine ve Uygulanabilirliğine Yönelik Öğretmen Görüşleri, 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenme Çıktılarının Solo Taksonomisine Göre İncelenmesi, Yazma Atölyeleri" konuları işlenmiştir.

Eserin bölümleri, farklı alan uzmanlarının katkılarıyla hazırlanmış olup her biri kendi bilimsel yaklaşımı ve anlatım özellikleri doğrultusunda bağımsız olarak yapılandırılmıştır. Çalışmanın geliştirilmesine katkı sağlayacak her türlü görüş ve öneriye açık olduğumuzu belirtir; eserin tüm okuyuculara faydalı olmasını temenni ederiz. Bu süreçte emeği geçen bölüm yazarlarına ve eserin yayıma hazırlanmasında katkı sunan Pegem Akademi çalışanlarına teşekkür ederiz.

Editörler

Mehmet KARDOĞAN · Nurullah ESENDEMİR · Mehmet Nuri KARDAŞ

Naif KARDAŞ · Muhammed TUNAGÜR · Mustafa KAYA

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....iii

1. Bölüm: Kademeli Sorumluluk Devri Modeli'nin 7. Sınıf Öğrencilerinin Yazma Becerisi, Yazma Tutumu ve Yazma Kaygısına Etkisi 1
Abdullah GÜLYABAN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0009-0007-3687-5449
Dr. Naif KARDAŞ, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-4802-7478

2. Bölüm: 6. Sınıf Ders Kitabının Erdem-Değer-Eylem Eğitimi Bağlamında İncelenmesi..... 25
Dursun ERTOSUN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0009-0000-4542-813X
Prof. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000- 0001-6732-7815

3. Bölüm: Türkçe Eğitiminde Dijital Uygulama Örnekleri: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme..... 40
Dr. Öğr. Üyesi Rabia Sena AKBABA ESER, Fırat Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3962-7324
Dr. Öğr. Üyesi Yelda KÖKÇÜ, Fırat Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1232-5235

4. Bölüm: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Hazırlanan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Söz Varlığı Unsurları Üzerine Bir İnceleme..... 58
Abdullah GÜLYABAN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0009-0007-3687-5449
Prof. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No:0000- 0001-6732-7815

5. Bölüm: Açık Uçlu Soruların Öğrencilerin Söz Varlığı, Akıcı Okuma ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerindeki Bütüncül Etkisi..... 75
Dr. Zekiye YILDIRIM SUNA, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-5632-9225
Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL, Başkent Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2896-1156

6. Bölüm: İnşâd Tekniği ve Türkçe Eğitiminde Kullanımı..... 100
Dr. Nurullah ESENDEMİR, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6841-2552

7. Bölüm: Ortaokul Öğrencilerinin İnşad Tekniği Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir İnceleme.....114
Öznur ERDURMUŞ, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID: 0009-0005-2555-9075
Doç. Dr. Mustafa KAYA, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID: 0000-0003-4755-4994

8. Bölüm: Çocuk Edebiyatı Perspektifinden İlkokul Türkçe Ders Kitapları: Tema, Metin Türü, Yazar, Dil ve Anlatım İncelemesi.....131
Prof. Dr. Raşit KOÇ, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5994-6197
Sümeyye AVŞAR, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0009-0000-7565-2634

9. Bölüm: İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Çocuk Gelişimine Katkısına Yönelik Öğretmen Görüşleri.....158
Sümeyye AVŞAR, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No:0009-0000-7565-2634
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KARDOĞAN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID:0000-0002-5620-3371

10. Bölüm: Türkçe Derslerinde Uygulanan Konuşma ve Dinleme Sınavlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri: Problemler, Çözüm Önerileri.....173
Prof. Dr. Bünyamin SARIKAYA, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8393-7127
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Fatih SAYIR, Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6347-8760

11. Bölüm: Pandemi Sürecinde Çevrim İçi İşlenen Türkçe Derslerinin Öğretimine ve Uygulanabilirliğine Yönelik Öğretmen Görüşleri.....192
Mustafa HAYDAROĞLU, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0003-0685-2370
Prof. Dr. Şener DEMİREL, Fırat Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0152-1081

12. Bölüm: 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenme Çıktılarının Solo Taksonomisine Göre İncelenmesi.....214
Ahmet KARABULUT, Bayburt Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2222-4078

13. Bölüm: Yazma Atölyeleri.....222
Dr. Engin YAVUZ, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID: 0000-0001-8248-2987

1. BÖLÜM

KADEMELİ SORUMLULUK DEVRİ MODELİ'NİN 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAZMA BECERİSİ, YAZMA TUTUMU VE YAZMA KAYGISINA ETKİSİ[1]

Abdullah GÜLYABAN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0009-0007-3687-5449

Dr. Naif KARDAŞ, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-4802-7478

Özet

Bu çalışmanın amacı, 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ilk kez yer alan Kademeli Sorumluluk Devri Modeli'nin (KSDM) 7. Sınıf öğrencilerinin yazma becerisine, yazma tutumuna ve yazma kaygısına etkisini incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemleri doğrultusunda deneysel desenlerden ön test-son test ölçümlerine dayanan deney ve kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2025-2026 Eğitim Öğretim yılı Van ili, İpekyolu ilçesinde Kavuncu Ali Çavuş Ortaokulu'nda eğitim gören seçkisiz (random) şekilde seçilen deney grubu 7/A(22)ve kontrol grubu 7/B (24) toplam 46 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Yazma Kaygısı Ölçeği, Yazma Tutum Ölçeği ve Yazılı Anlatım Değerlendirme için Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı kullanılmıştır. Deneysel uygulama sürecinde deney grubu ile 5 hafta boyunca Kademeli Sorumluluk Devri Modeli kapsamında öğrenme çalışmaları yapılmış, kontrol grubunda ise 2019 Türkçe Eğitim Programı kapsamında normal müfredat işlenmiş herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Verilerin analizinde bağımlı ve bağımsız gruplar için t-testi, Wilcoxon işaretli sıralar testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin anlamlı düzeyde geliştiği, kontrol grubu öğrencilerinin yazılı anlatım becerisinde ise belirgin bir farklılık olmadığı görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin yazma

1 Bu çalışmanın taslak hali VIII. Uluslararası ASES Van Kongresinde sözlü tebliğ olarak sunulmuştur.